

quendi modo resolvunt questionem physicam, an sola imago vultus, an ipse videatur in speculo. NATIVITATIS SUE, vultum in quo natus est, sive vultum nativum, non larvam aut focum, quia viri faciem suam ficare non solent, sicuti femina: In speculo, in quod viri interdum obiter et aliud agentes inspiciunt, si forte locum intraverint ubi speculum appensum est.

VERS. 24. — CONSIDERAVIT ENIM SE, leviter, ut vir solet, qui verè vir et effeminatus non est; ET ABII, avertit se à speculo, non curans an facies quibusdam maculis aspersa, aut quomodo pili barbæ vel comæ jaceant; ET STATIM OBLIVUS EST QVALIS FUERIT, non quia species visibilis reflexa debitor est quam directa, ut multi philosophantur; nam species reflexa non est debitor quam directa ex duplo majori spatio ad oculum veniens; sed quia vir ille obiter et negligenter vultum suum inspexit, nec curæ ei fuit imaginem sui memorie imprimere; deinde cum recordari volumus nostris vultus, cogitationem nostram non ad speculum, in quo nos inspeximus, sed ad nos ipsos extra speculum referre solemus; hoc autem turbat et confundit recordationem, quia sicut visus non videt rem nisi ex adverso oppositam, ita recordatio rei visæ quasi naturaliter tendit in objectam ante nos positam; unde experimur nos melius et expressius recordari vultus nostri, si simul speculi et formæ, quam in eo ex adverso conspeximus, recordemur.

VERS. 25 — QUI AUTEM PERSEPERIT, attentè insperxit, et quasi procuraverit ad introspicendum, sicut faciunt qui rem abstrusam ex propinquo et penitus inspicere volunt: hoc enim propriè vox Græca significat; unde interpres veritè *procumbere*, Luc. 24, v. 12. Hanc autem attentum inspectorem S. Jacobus opponit viro illi qui negligenter et superficite tentis considerat in speculo vultum nativitatis sue. IN LEGEM PERFECTAM, Christi, quæ hominem hic gratiâ, et postmodum gloriâ æternâ perficit: LIBERTATIS, christianæ et filiorum Dei, quæ est libertas à peccatis et concupiscentiæ tyrannide; OECUMENIUS tamen libertatem à ceremoniis legalibus intelligit; ET PERMANERIT IN EA, perspicendiâ, meditando in lege Domini die ac nocte, non sicut vir ille qui in speculo vultum obiter consideravit, et statim abiit: debet enim lex Domini nobis esse instar speculi, non viri, sed mulieris, in quo sæpè et permanenter nos inspicimus, et vultum ac mores ad ejus normam componamus. Et ideò Moyses labrum æneum ex æneis mulierum speculis confici jussit, Exod. 38, v. 8; ad litteram quidem ut sacerdotibus maculas vultus in eo aspicerent; tropologicè autem specula mulierum sunt præcepta Dei, ait S. Gregorius, in quibus sanctæ animæ se semper aspiciunt, ut morum suorum maculas deprehendant. Non debitor obliviosus factus, sed memoriâ retinens maculas et turpitudinem suam, quam in lege Domini prohibente audivit, et quid agere debeat ut immaculatus et formosus fiat; SED FACTOR OPERIS, non contentus legis et sacræ Scripturæ sacræ speculatione, sed ad opus et praxim eam applicans; nam: *Scientia sanctorum prudentia*, ait Sapiens, Prov. 9, v. 10. Prudentia autem

habitus est non otiosus, sed practicus, voluntatem non tantum docens, sed in opus impellens. Qui autem audiunt tantum et non faciunt, inquit etiam Aristoteles, similes sunt ægris qui medicos discentes de sua ægritudine diligenter audiunt, sed præscripta curam non servant. Hic BEATUS, beatitudine justitiæ in viâ, et beatitudine gloriæ in patriâ, IN FACTO SVO ERIT; per facta, seu opera sua quibus gratiâ Dei excitatus et ad justitiam peccato ad justitiæ beatitudinem resurgit, et eisdem adjumentis quotidie in eâ proficit; locus notandus contra hæreticos, qui ad justitiæ et beatitudinem dicunt fidem sine operibus sufficere.

VERS. 26. — SI QUIS AUTEM, Dixerat ante nos satis esse audire verbum Dei, nisi opere compleatur; jam addit ad complementum operis necesse esse linguam refrænare, quam homines alias in cæteris virtutibus exercitati sæpè nimis liberam et effrenam habent. PUTAT SE RELIGIOSUM ESSE, religionis christianæ eximium cultorem, et virum spiritalem, qui arcana fidei novit et exactè observat; hanc enim viâ viâ Græca habet, ut OECUMENIUS notat: NON REFRENAS LINGUAM SEAM, à detractionibus et maledictis aliorum, à vanâ laude sui, à jurgiis, contentionibus et omni garrulitate, SED SEDUCENS COR SUUM; conscientiam et animum suum decipiens, dum ei persuadet se cum istis lingua vitii nihilominus esse religiosum; sæpè enim qui devoti Dei cultores esse videntur, liberioris lingue sunt, defectus aliorum passim mordent, de virtute et perfectione multa garruli quasi nisi pleni sint, cum vanitate potius turgent, et folia tantum pro fructibus sint; unde sequitur: HÆC VANA EST RELIGIO, inanis et falsa; vera enim religio morum silentiâ habere debet ne diffluat, quia: *Sicut urbs patens et absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum*, Proverb. 25, v. ult. Pietas etiam, inquit S. Gregorius, est similis aquæ: nam ut aqua sursum elevetur undique circumcludi debet, ne per rimas effluat; sic religio quæ ad Deum ascendere et charitatis vinculo ei religari debet, supervacuis verbis dissipatur, et quasi tot rivis extra se ducitur: unde tales garruli in peccata gravia facillimè incidunt, quibus cæterarum virtutum opera vana et inutilia reddunt. Meritò igitur monet Eccles. cap. 28, v. 28: *Ori tuo facito ostia et seras*. Et in regulis monachorum et religiosorum, post tria vota solemnia, inter primas curas semper fuit cura silentiâ, citam in rebus et verbis licitis ac honestis. Imò in ordine Carthusianorum fractor silentiâ, inquit Dionysius Carthusianus, serm. 5, dominicæ 4 post Pascha, in proximo capitulo clamare debet suam culpam, detractisque ex humero vestibus prostratus suscipere talem disciplinam, qualem non solet pro aliis culpis notabiliter magnis. Silentium enim viris contemplativis est maxime necessarium, ut cor eorum apud ipsos maneat, ne fiant: *Quasi columba seducta non habens cor*, Osee, 7, v. 11. Aliquando tamen loquendum est, sed sermone semper in gratia sale discretionis condito, ad Coloss. 4, v. 6, ita ut verbis nostris faciamus stateram et frenos ori nostro rectos, Eccles. 28, v. 29. Maximè autem inter convi-

via et epulas periculum est ne freni isti excutiantur, quia quando venter reficitur, lingua defrenatur, ait S. Gregorius, lib. 4 Moralium, c. 4, ideòque dives epulo, Luc. 16, magis in linguâ quam in alio menbro cruciatur.

VERS. 27. — RELIGIO MENDA ET IMMACULATA; pura à maculis criminum, quæ virum religiosum et ipsam quodammodo religionem in ipso maculant. Quia dixerat ante religiosum præter opera debere quoque linguam refrænare, jam uno verbo summam recapitulat quæ requiritur ad veram et Deo placentem religionem. APUD DEUM, non apud homines, quibus sæpè videntur religiosi qui apud Deum sunt profani, inquit Boda; ET PATEREM, qui pater noster est: HÆC EST, hoc actus imperat, et ex talibus actibus à religione immunda et falsâ dignoscitur; nam alias *visitare pupillos*, etc., sunt actus misericordiæ elicit, et solum imperati à virtute religionis: VISITARE, per se vel per alios, nec tantum verbis solando, sed operâ ac elemosynis necessitates eorum sublevando; loquitur enim more Hebræorum, apud quos verbum *״בַּעַד*, *peccat*, visitare et recordari significat, ad bene alicui vel malè faciendum, sive ad eundem et reverâ visitando id fiat, sive quocumque alio modo: PUPILLOS, parentibus orbatos, qui parvuli adhuc sunt, nec necessaria vita sibi comparare possunt; *pupillus* enim propriè est diminutivum à pupus, quæ vox puerulum significat, licet jurisconsulti paulo aliter accipiant; ET VIDUAS, quæ maritorum quoque solatio et adminiculo destitute multis indigere solent; sub pupillis autem et viduis, in quibus indigentia et necessitas totè esse insignior,

CAPUT II.

1. Frater mei, nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi gloriæ.
2. Etenim si introierit in conventum vestrum vir aureum anulum habens in veste candidâ, introierit autem et pauper in sordido habitu,
3. Et intendatis in eum qui indutus est veste præclarâ, et dixeritis ei: Tu sede hic bene; pauperi autem dicatis: Tu sta illic, aut sede sub scabello pedum meorum;
4. Nonne judicatis apud vosmetipsos, et facti estis iudices cogitationum iniquarum?
5. Audite, fratres mei dilectissimi: nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide et hæretes regni quod reponisit Deus diligentes se?
6. Vos autem exhororastis pauperem. Nonne Deus per potentiam opprimit vos, et ipsi trahunt vos ad judicia?
7. Nonne ipsi blasphemant bonum nomen quod invocatum est super vos?
8. Si tamen legem perfectis regalem secundum Scripturas: Diliges proximum tuum sicut teipsum; bene facitis.
9. Si autem personas accipitis, peccatum operamini, redarguti à lege quasi transgressores.
10. Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.
11. Qui enim dixit: Non mœchaberis, dixit et:

cæteras miserabiles personas intelligit: IN TRIBULATIONE EORUM, propter orbitalis luctum, et incommoda quæ sequuntur orbitali; et præcipuè misericordiâ digni erant, si parentes aut propter firmiter martyrio affecti essent: ET IMMACULATUM SE CESTORUM; et uno verbo, gratiâ Dei opitulante, servare corpus et animam suam immaculatam, ab hoc seculo, à vitis hujus mundi nequam, quia: *Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ*, 1 Joann. 2, v. 16, hoc est, luxuria, avaritia et ambitio, in quibus tribus omnia summam peccata continentur, aut eò reducuntur. Ille ergo ab hoc seculo maculatur, qui aut voluptates, aut divitias, aut honores hujus seculi amat, voluntatem suam figendo in his, quia certum est, ait hic ex doctrinâ S. Augustini Dionysius Carthusianus, quod nulla res creata sit appetenda, amanda, servanda, tractanda, aut quocumque modo in usu habenda, nisi in quantum expedit homini ad unicum se Deo. Quod, licet ad omnes Christianos, maxime tamen ad religiosos, inquit, spectat, quos oportet huic seculo esse mortuos, et soli Deo viventes, ut cum Apostolo dicere possint: *Vivo ego, non iam ego, vivit verò in me Christus*. Vivendum tamen nobis inter seculi homines est, sed in quadam mentis solitudine, et quasi extra ipsos, ne vitis eorum inquinemur: quom solitudinem intelligebat ille qui dicebat: *Ecce elongari fugiens, et mansi in solitudine*, psal. 54, v. 8, et ideò alas columbe, et gratiam Spiritus sancti ad evolandum optabat: *Quis dabit mihi pennas sicut columba, et volabo, et requiescam?* Ibidem, v. 7.

CHAPITRE II.

1. Mes frères, n'ayez point la foi de la gloire de notre Seigneur Jésus-Christ en acception des personnes.
2. Car s'il entre dans votre assemblée un homme qui ait un anneau d'or et un habit magnifique, et qu'il y entre aussi quelque pauvre avec un méchant habit;
3. Et qu'arrétant votre vue sur celui qui est magnifiquement vêtu, vous lui disiez: Asseyez-vous ici; et que vous disiez au pauvre: Tenez-vous là debout, ou asseyez-vous à mes pieds;
4. N'est-ce pas là faire différence en vous-mêmes entre l'un et l'autre, et suivre des pensées injustes dans le jugement que vous en faites?
5. Écoutez, mes très-chers frères: Dieu n'a-t-il pas choisi ceux qui étaient pauvres dans ce monde pour être riches dans la foi, et héritiers du royaume qu'il a promis à ceux qui l'aiment?
6. Et vous, au contraire, vous déshonorez le pauvre. Ne sont-ce pas les riches qui vous oppriment par leur puissance? ne sont-ce pas eux qui vous traînent devant les tribunaux de la justice?
7. Ne sont-ce pas eux qui déshonorent le saint nom de Jésus-Christ, dont vous avez tiré le vôtre?
8. Que si vous accomplissez la loi royale en suivant ce précepte de l'Écriture: Vous aimerez votre prochain comme vous-même, vous faites bien;
9. Mais si vous avez égard à la condition des personnes, vous commettez un péché, et vous êtes condamnés par la loi comme en étant les violeurs;
10. Car quiconque ayant gardé toute la loi, la viole en un seul point, est coupable comme l'ayant toute violée;
11. Puisque celui qui a dit: Ne commettez point

Non occides. Quòd si non mœchaberis, occides autem, factus es transgressor legis.

12. Sic loquimini et sic facite, sicut per legem libertatis incipientes iudicari.

13. Judicium enim sine misericordiâ illi qui non fecit misericordiam; superexaltat autem misericordiâ iudicium.

14. Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum?

15. Si autem frater et soror nudi sint, et indigent victu quotidiano,

16. Dicat autem aliquis ex vobis illis: Ite in pace, calefacimini et saturamini; non dederitis autem eis quæ necessaria sunt corpori, quid proderit?

17. Sic et fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsâ.

18. Sed dicit quis: Tu fidem habes, et ego opera habeo. Ostende mihi fidem tuam sine operibus: et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam.

19. Tu credis quoniam unus est Deus; bene facis; et demones credunt, et contremiscunt.

20. Vis autem scire, ô homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est?

21. Abraham pater noster, nonne ex operibus justificatus est, offerens Isaac filium suum super altare?

22. Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius: et ex operibus fides consummata est?

23. Et ei suppleta est Scriptura, dicens: Credidit Abraham Deo, et reputatum est illi ad justitiam, et amicus Dei appellatus est.

24. Videtis quoniam ex operibus justificatur homo, et non ex fide tantum.

25. Similiter et Rahab meretrix, nonne ex operibus justificata est, suscipiens nuntios, et aliâ viâ eiciens?

26. Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus mortua est.

VERS. 1. — FRATRES MEI; qui in fide et religione christianâ omnes sive pauperes sive divites, pares et tanquam fratres sumus: NOLITE IN PERSONARUM ACCEPTIOE, cum acceptione personarum considerando personas hominum, aut in ipsis qualitates, quæ ad rem non pertinent; acceptione enim personarum est peccatum contra justitiam distributivam, quando non secundum proportionem servari debitam, honor, dignitas, officia, jura, pecunia distribuuntur, ut docet S. Thomas 2-2, q. 65. Verti etiam potest, in faciem acceptione, sicut psal. 81, v. 2: *Usquequò judicatis iniquitatem, et facies peccatorum sumitis?* respiciendo scilicet in faciem hominum peccatorum, an sint divites, pauperes, cognati, etc., non in cause meritum, et justitiam. HABERE FIDEM, possidere fidem christianam et eam conjungere cum turpi illo vitio acceptionis personarum, DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI GLORIÆ, gloriosi; solus enim ipse cum Patre et Spiritu sancto

d'adultère, a dit aussi: Ne tuez point. Si donc vous tuez, quoique vous ne commettiez point d'adultère, vous êtes violateur de la loi.

12. Réglez donc vos paroles et vos actions, comme devant être jugés par la loi de la liberté.

13. Car celui qui n'aura point fait miséricorde sera jugé sans miséricorde: mais la miséricorde s'élévera au-dessus de la rigueur du jugement.

14. Mes frères, que servira-t-il à quelqu'un de dire qu'il a la foi, s'il n'a pas les œuvres? La foi pourra-t-elle le sauver?

15. Que si un de vos frères ou une de vos sœurs n'ont point de quoi se vêtir, et qu'ils manquent de ce qui leur est nécessaire chaque jour pour vivre;

16. Et que quelqu'un d'entre vous leur dise: Allez en paix, je vous salue de quoi vous couvrir et de quoi manger, sans leur donner néanmoins de quoi satisfaire aux nécessités de leur corps, à quoi leur serviroient vos souhaits?

17. Ainsi la foi qui n'est point accompagnée des œuvres, est morte en elle-même.

18. On pourra donc dire: Vous avez la foi, et moi j'ai les œuvres; montrez-moi votre foi qui est sans œuvres, et moi je vous montrerai ma foi par mes œuvres.

19. Vous croyez qu'il n'y a qu'un Dieu, vous faites bien: mais les démons le croient aussi, et ils en tremblent.

20. Mais voulez-vous savoir, ô homme vain, que la foi sans les œuvres est morte?

21. Notre père Abraham ne fut-il pas justifié par les œuvres, lorsqu'il offrit son fils Isaac sur l'autel?

22. Ne voyez-vous pas que sa foi était jointe à ses œuvres, et que sa foi fut consommée par ses œuvres?

23. Et qu'ainsi cette parole de l'Écriture fut accomplie: Abraham crut ce que Dieu lui avait dit, et sa foi lui fut imputée à justice, et il fut appelé ami de Dieu?

24. Vous voyez donc que l'homme est justifié par les œuvres, et non pas seulement par la foi.

25. De même Rahab, la courtisane, ne fut-elle pas justifiée par les œuvres, en recevant chez elle les espions de Jésus, et les renvoyant par un autre chemin?

26. Car comme le corps est mort lorsqu'il est sans âme, ainsi la foi est morte lorsqu'elle est sans œuvres.

COMMENTARIA.

VERE GLORIOSUS EST: *Omnis autem caro fenum, et omnis gloria ejus tanquam flos feni*, 1. Pet. 1, v. 24, ut proinde nulla causa sit cur gloriosus hujus mundi sic admiremini, et in tantum supra pauperes effundis.

VERS. 2. — ET ENIM SI INTROIBIT (exemplo probet quomodo vitio acceptionis personarum laboret) IS CONVENTUM VESTRUM, Græcè, in synagoga vestram. Unde videtur maxime loqui de congregationibus sacerdotum, in quibus fideles ad participationem sacramentorum, aut ad audiendum Dei verbum conveniebant, quomodo intelligit hunc locum D. Thomas, quodlib. 10, art. 12. Verisimile etiam est, ut quidam notant, Judaicas synagogas in civitatibus, ubi plurimi Judæorum ad fidem convertebantur, in ecclesiis conversas fuisse. Vix aUREUM ANNUM HABENS, non fibulam auream, quæ vestis astringitur, ut Baronius, Pineda, et Balhasar Paes interpretantur, quia vox Græca significat anulum qui digito, non vesti inseritur. Ve-

teres Romani tantum ad signandum annulis utebantur, postea ad ornatum et familiæ suæ honorem, insculptis majorum suorum imaginibus, aut aliorum quos in honore præcipuo habebant, sicut omnes olim philosophi Epicurei eligenti sui Epicuri in gemmis annulorum suorum gestabant. IN VESTE CANDIDA; indutus veste candidâ et splendenti, quali Hebræorum et Romanorum divites indui solebant. Vide Justum Lipsium, l. 1, c. 15. Electorum, ubi multa de candidâ togâ divitum Romanorum, et eorum qui ambiabant magistratus: unde ab eâ veste *candidati* sunt appellati. INTROIBIT AUTEM ET PAUPER; vox Græca propriè mendicum significat, quomodo vertitur, et à paupere distinguitur, psalm. 59, v. ult.: *Ego autem mendicus sum et pauper*. Propriè mendicus est qui nihil habet, pauper verò est qui aliquid, sed parùm habet, juxta illud Martialis:

Nona est pauperies, Nestor, habere nihil.

Apostolus tamen generalius vocem illam hic accipit, unde interpres rectè *pauper*, vertit. In sordido habitu, detritio et obsoleto, qualis solè esse pauperum et miserabilium hominum. Unde rei apud Romanos in sordibus esse, aut sordes sumere dicebantur, quando posita candidâ togâ aliam usu quotidiano sordidam, squalentem et obsoletam, pendente judicio assumebant, ut judicibus miserabiliores apparerent, et ad misericordiam commoverent.

VERS. 3. — ET INTENDATIS (Græcè, *inspexeritis*, intendendo scilicet oculos cum admiratione quâdam et stupore) IN EUM QUI INDUTUS EST VESTE PRÆCLARA, lucente et candidâ; est enim eadem vox Græca quam versu præcedenti *candida* vertit: ET DIXERITIS EI, ad solum illum splendorem externum et divitiarum ejus aspicientes: TU SEDE HIC BENE, Græcè, *pulchrè, aut præclarè*, id est, in præclaro et honorato loco: PAUPERI AUTEM DICATIS (propter solam pauperitatem viliori loco eum habentes): TU STA ILLIC; quasi paupertas eum indignum faciat qui sedeat: AUT: SEDE (non tamen inter honoratos, sed) SUB SCABELLO PEDUM MEORUM. Nequidem super scabellum, quo innituntur pedes mei, sed infra supra pavimenti stratum; in conventibus enim primorum Christianorum seniores dignitate in cathedris, sequentes in subselliis, novissimi in pavimento super matas sedebant, inquit Ambrosiaster, 1 ad Cor. 14, vers. 50, unde apostolus Jacobus non vult hic confundi ordinem in conventibus publicis aut privatis servari solitum: *Cui enim honorem, reddite honorem, alii autem apostolus, ad Rom. 15, v. 7, sed ne pauper virtutibus ornatus postponatur divitiarum propter solas divitias, imitemurque in Christianismo consensum Romanorum in theatris, ubi senatores, equites et plebei, ex censu divitarum considerant, senatores ad podium, equites in orchestrâ, plebeiorum turba in supremâ cavâ. Censu autem senatoris sub Augusto 25 philippicorum millia, census equestris 40 philippicorum millia erat, secundum Justum Lipsium caeleulum. In consensu ergo et honoribus Christianorum, non censum, sed virtutem spectare oportet. Nam sola illa est digna et debita causa honoris, ait S.*

Thom. 2-2, q. 65, art. 5. Sed notandum, inquit, quòd aliquis non solum propter virtutem propriam, sed etiam propter virtutem alterius possit honorari: sic principes, prelati, parentes, domini etiam mali honorandi sunt propter virtutem et personam Dei quam representant: senes quoque honorandi, quia senium virtutis et sapientiæ est signum. Quando ergo propter similes causas tales aliis preferuntur, nulla personarum acceptione committitur. Divitiæ autem quatenus divitiæ, non sunt titulus idoneus ad honorandum, nisi consenserit ut sunt instrumenta virtutum, ait Cajetanus. Sed tamen nec eo titulo divites præferri debent pauperibus, qui virtutibus ipsis præditi sunt; pluris enim esse debet qui virtutem ipsam possidet, quam qui solam virtutis instrumentum, quo etiam fortassè ad vitia abutitur. Unde externi illa secundum veritatem et rectam rationem parvi momenti sunt. Hinc cum Deus in principio omnia sua opera, caelum, terram, diem, noctem, plantas, bestias secundum speciem suam externam laudasset, ubi ad hominem ventum est, hoc præcipuum opus suum non laudat, inquit S. Ambrosius, cap. 5, de institutione virgin., quia aliorum gratia foris, hujus intus est; aliorum in nativitate, hujus in corde: unde non in forensi pelle, sed in interiori homine antea probandus, et sic laudandus est.

VERS. 4. — NONNE JUDICATIS; Græcè: *Dijudicatis*; inter divitem et pauperem iniquo, non aliam sumentes causam discriminis quam divitiarum et pauperitatem, APUD VOSMETIPSOS; Græcè: *In vobis ipsis*; non in Deo, sed judicio in vobis et ex vobis nato, ut flugo, Thomas Anglicus, et Carthusianus interpretantur. Verti etiam potest passivè, ut Erasmus et quidam alii: *Nonne dijudicati estis in vobis ipsis?* *nonne* tanquam malè agentes judicati estis in conscientia vestra vos remordente, et tanquam iudice contra vos stante? Sed interpretis nostri versio activa melius quadrat cum eo quod sequitur. ET FACTI ESTIS JUDICES, per pravum istud et iniquum vestrum judicium, cogitationum iniquarum? Græcè: *Ratiocinationum perverrarum*, quibus iniquè cogitatis et ratiocinamini divitem propter divitiarum præponendum esse pauperem. Dicuntur ergo iudices iniquarum cogitationum qui in dijudicando talibus cogitationibus se conformant, sive qui ex falso et perverso antecedente falso et perverso judicium ratiocinando concludunt, quo deinde ad acceptionem personarum procedunt. Licet autem in exemplo sancti Jacobi non sit propriissime peccatum acceptionis personarum contra justitiam distributivam, sed tantum contra observantiam, quæ personis præcellentibus externum honorem defert, et juxta viam cuiusque meritum distribuit, et tantum reductivè ad justitiam pertinet, ut notat Cajetanus, 2, 2, questione 65, art. 3, in isto tamen vulgari exemplo tantum in imagine voluit Apostolus à minori ad majus ostendere perversitatem et magnitudinem peccati, quod committitur contra propriam justitiam distributivam in distributione iniquâ, præsertim publicorum officiorum et beneficiorum ecclesiasticorum: *Nec enim sanè utandum est esse leve peccatum*, ait S. Augusti-

tus, epist. 29, in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi, si illum distantiam sedendi ac standi ad honores ecclesiasticos referamus. Quis enim fecit eligi divitem ad sedem honoris Ecclesiarum, contempto paupere instructiore atque sanctiore? Si verò distantia illa sedendi ac standi referatur solum ad ordinem concessus in publicis aut privatis hominum cœtibus, peccatur tantum venialiter, si absit scandalum, aut nisi admisceatur gravis contemptus pauperis. Nullum verò erit peccatum, neque preferens divitem pauperi erit iudex iniquarum cogitationum, si non iudicet in corde suo divitem propter divitias esse meliorem et honoratiorem paupere. Unde ubi moris est ut divites aliorum in republica gradum obtineant, licitum est divites honorare et ceteris præferre in illis honoribus qui ad externum convictum pertinent, quia civis celestis Jerusalem hic quasi in Babylonia peregrinantes debent illis inter quos conversantur, in iis quæ non sunt contra Deum, morem gerere, inquit ex S. Augustino S. Thomas, quodlib. 40, art. 42. Unde assurgere aut capitulum deponere coram divite, non coram paupere, nullum est peccatum, ait Thomas Anglicus, nisi ratione originis, si quis in corde suo iudicaret divitem propter divitias meliorem esse paupere.

VERS. 5. — AUDITE, FRATRES MEI DILECTISSIMI, diligenter attendite, et discite divino iudicio non esse meliores, qui in seculo sunt ditiores. NONNE DEUS ELEGIT, pro æterna suam prædestinationem, PATRES IN HOC MUNDO? Eos qui in hoc mundo erant pauperes, ut pauperes parentes, apostolos piscatores, et tot alios mechanicos, et inopes longè plures quam opulentos. DIVITES IN FIDE; ut faceret divites in fide et omnibus divitiis spiritualium gratiarum quæ fidem consequuntur, ac præcipue divites charitate, per quam fides operatur, ad Gal. 5, vers. 6. Elegit autem Deus fideles, non quia jam erant, sed ut essent, inquit Augustinus, cap. 17 de Prædestinatione sanctorum; eligendo enim, inquit, facit divites in fide sicut hæredes regni; contra Massilienses nempe, qui dicebant primum actum fidei non donari à Deo, sed esse ex nobis. ET HÆREDES REGNI; ut faceret hæredes regni celestis, non quia jam erant hæredes: dicuntur autem hæredes non quia succedant patri mortuo, quia in Deum cadere mors non potest, sed quia ad possessionem omnium bonorum patris viventis admittuntur per modum hæredum. Elegit autem ad tam sublimem statum pauperes, indoctos et infimæ plebis homines, ut ostenderet potentiam gratiæ suæ; et tales præcipue elegit apostolos et primos discipulos per quos orbis terrarum ad fidem convertendus erat. Non multi sapientes secundum carnem; non multi potentes, etc., 1 ad Cor. 1, v. 26. Si enim sapientes aut divites elegerit, videri potuissent eorum sapientiâ aut potentia reliquos ad fidem attraxisse, nec apparuisset divinitus operatio, quæ corda occulte movet et convertit. Facit hoc quoque ad humilitatem electorum, dum de stercore paupertatis et ignobilitatis se à Deo erectos cogitant: unde Mardocheus ad Esther: Memorare dierum humilitatis tuæ, quomodo nutrita sis in

manu meâ, Esther 15, v. 2; et Christus, cum Petrum constituit caput Ecclesie rogando cum ter an ipsum diligeret, non Petrum et Ecclesie petram, sed Simonem Joannis ter appellat, Joan. ult. v. 15, nomen quod in seculo habuerat, et patrem piscatorem revocando in memoriam ut humilem conditionem suam cogitaret, ex qua illum ad supremum Ecclesie culmen evehebat. QUOD REPRŌMISIT DEUS; Græcè: Promissi; quod tamen verbum noster interpret solet veterè reprŏmisit, attendens fortasse quod Deus olim in veteri Testamento sub imagine terræ promissionis, promiserit, et iterum apertius reprŏmisit in novo Testamento. DILIGENTIBUS SE, propter ipsum, sive amore casto, qui nullo proprii commodi, aut boni creati consuecunquæ respectu pollutur. Gratis enim coli et diligi vult Deus, hoc est, castè amari, inquit Augustinus in psalm. 32, nec propterea amari quia dat aliquid præter se, sed quia dat se. Unde quia tota Scripturâ facta est propter electos ad promissam regni hæreditatem perducendos, lib. 1, cap. 55, de Doctrinâ christianâ, dicit omnium divinarum Scripturarum plenitudinem, finem et scopum esse docere dilectionem Dei ac proximi; et lib. 12, cap. 25 Confessionum, ait Moysen in omnibus suis historiis et libris Pentateuchi non aliò spectasse. Unde, lib. 5, c. 10, de Doctrinâ christianâ, iterum Augustinus: Non præcipit, inquit, Scriptura nisi charitatem, nec culpam nisi cupiditatem, et eo modo informat mores hominum; charitatem autem voco, inquit, motum animi ad fruendum Deo propter ipsum, et se ac proximo propter Deum; cupiditatem autem, motum animi ad fruendum se et proximo, et quolibet corpore, non propter Deum.

VERS. 6. — VOS AUTEM EXHONORASTIS, inhonorastis, seu contemptui habuistis, PAUPEREM, quem in conventibus vestris stare, aut sedere sub scabello pedum vestrorum jubetis, solummodo quia pauper est. NONNE DIVITES, etiam inter Christianos aliqui, quos tamen sic propter divitias sedibus præclaris et sublimibus præter meritum honoratis, PER POTENTIAM, quam dant ipsis divitiæ; unde quando divitias eorum veneramini, quasi adoratis instrumenta vestrorum carnificum; OPPRIMUNT vos, dritter et superbè vos tractantes, et exuentes vos etiam illo modico quod ex facultatibus superest vobis. Loquitur autem præcipue de malis Christianis divitibus, licet etiam ad infideles divites respiciat, qui potentia et tyrannide suâ opprimunt Christianos, quos, licet in cœtibus fidelium sedibus sublimioribus non honorarent, quia eò non veniebant, honorabant tamen quodammodo divitias ipsorum in Christianis divitibus, quos propter solas divitias ita supra pauperes extollebant. ET IESI TRAHUNT vos, per vim et injustè vocantes in jus, ad iudicia, ad tribunalia iudicum infidelium, qui soli tunc republicis administrabant. Hoc etiam factum graviter reprehendit Paulus, 1 ad Cor. 6, v. 1 usque ad 9, cum Christiani inter se potius iudices aut arbitros rerum temporalium constituere debuissent, non contendere iudicio apud iudices infideles.

VERS. 7. — NONNE IESI, divites tales, BLASPHEMANT,

blasphemare faciunt ab infidelibus iudicibus, apud quos calumniis, falsis testibus, donis ac muneribus vos opprimere conantur; videntes enim tam perversos Christianorum divitum mores blasphemant et male dicunt fidem Christi, quasi talium vitiorum magistrum. Si verò etiam de divitibus infidelibus verba S. Jacobi accipiuntur, illi non tantum blasphemare alios faciunt, sed proprio etiam ore blasphemant. BONUM NOMEN; Græcè: Pulchrum illud nomen, Christi videlicet, et sub nomine isto ipsum Christum blasphemant, QUOD INVOCATUM EST SUPER vos, à quo Christiani vocati estis; est enim phrasia Hebraica, sicut Genes. c. 48, v. 16, ubi Jacob adoptans filios Josephi, Ephrem et Manassè, ait: Invocat super eos nomen meum, id est, posthac vocentur non amplius filii Joseph, sed filii Jacobi, tanquam patris adoptivi.

VERS. 8. — SI TAMEN, quod si tamen preferendo divites pauperibus, LEGEM PERFICITIS, perfectè et exactè observatis legem charitatis, neminem odio et contemptu habendo, sed unumquemque in gradu suo diligendo et ordinem à charitate præscriptum custodendo. REGALEM, Christi Dei et regis nostri, qui dixit: Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos, Joan. 15, v. 12; unde Syrus legem regalem veritè legem Dei. Lex charitatis est etiam regalis, quia charitas est regina virtutum omnium, aliarum officis imperans, ea duccens et referens in finem ultimum, sine quo imperfecta et incompleta sunt: unde plenitudo et finis legis dicitur esse dilectio. Hinc etiam via charitatis dicitur via regia, quæ rectè ducit ad cœlum, et in quam ceterarum virtutum semite recidere debent; ut eò perveniant; unde cum apostolos Paulus, 1 ad Cor. 12, varia Spiritus sancti charismata enumerasset: Et adhuc, inquit ibidem, v. ultimo, excellentiorem viam vobis demonstro, nempe viam charitatis, ut statim explicat cap. 15. SECUNDEM SCRIPTURAS, sicut sacre Scripturæ tam veteris quam novi Testamenti perficiendam docent, Levit. 19, v. 18; Matth. 22, v. 39, etc., ubi dilectio proximi his verbis præcipitur: DILIGES (amore amicitia) PROXIMUM TUUM, volendo ei bonum, et maximè ac ante omnia æternam felicitatem; nam amicitia charitatis fundatur super communicatione beatitudinis, ut docet S. Thomas, 2-2, q. 25, art. 12. Unde ille creature intellectuales que ex Dei ordinatione sunt jam æternæ beatitudinis incapaces, ut dæmones et homines damnati, non amplius in numero proximorum computantur, nec amorem amicitia ad eas habere debemus, ut post August. docet S. Thomas, q. 25, art. 11; proximus enim dicitur à propinquitate illa que est æternæ beatitudinis communicatio. Sicut TERISUM, similiter atque tepsum, nempe volendo propter Deum ei, secundam naturam spiritualem, eadem bona que tibi vis, non tamen æqualiter, quia estordo charitatis. Similitudo ergo ista diligendi in eo consistit, ut in primis diligat proximum propter Deum, sicut nos ipsos propter Deum diligere debemus; deinde, ut bona proximo sicut nobis secundum naturam spirituales velimus, mala autem nolimus. Non debet ta-

men utraque dilectio esse æqualis, quia dilectio nostris est exemplar dilectionis proximi; exemplar autem est potius exmplateo, et unitas potior quam unio, ait S. Thomas, 2-2, q. 26, art. 4: Debemus ergo nobis velle beatitudinem æternam et melius quæ ad eam ducunt, potius et prius quam proximo nostro, quia unum idemque nobiscum sumus; cum proximo autem unionem tantum et societatem habemus. Dicitur autem homo seipsum aut proximum diligere, quando secundum naturam spiritualem diligit, ait S. Thomas loco ante citato, quia juxta Philosophum, lib. 9, c. 8, Ethic., unumquodque videtur esse id quod præcipuum est in ipso. Qui autem se amat secundum naturam sensibilem, cui obtemperant, dicuntur homines seipsum amantes, 2 ad Tim. 5, v. 2, sed tales non se amat secundum naturam rationalem; bene in ipsis præcipuum est, quia non volunt sibi bona que pertinent ad perfectionem rationis, ait S. Thom. 2-2, q. 25, art. 4, ad 5. Unde reverà potius se odertur quam amat; qui enim male amat, procul divitè odit, inquit August. BENE FACIENS, preferendo divitem pauperi, quia alii tunc sunt præter divitem, quibus licet et secundum ordinem charitatis dives prædiligere et præferri possit.

VERS. 9. — SI AUTEM PERSONAS ACCIPITIS, eas aut causas nihil ad rem pertinentes in eis æstimando, non vera eorum merita attendendo, RECCATUM OPERAMINI; etiam mortale, si ex justitiâ distributivâ jus suum alteri reddere et distribuere oporteat, sicut exemplo divitis qui ad honorem episcopatus eligitur, contempto paupere instructiore et sanctiore, epist. 29, ostendit Augustinus. REARCUTI A LEGE, charitatis que jubet diligere proximum sicut vos ipsos; hoc autem non factis quando personas accipitis, et, contempto paupere, divitem sine causâ et præponitis. QUASI TRANSGRESSORES; sicut etiam reverà transgressores estis, nam particula quasi, hoc loco, non similitudinem tantam, sed identitatem significat. Lex dicitur retrahere transgressores, quia testimonium quasi contra eos dat, dum aliud ipsi agunt, et aliud ipsa præcipit. Ne autem putarent rem parvam esse transgredi legem in uno præcepto acceptationis personarum, addit:

VERS. 10. — QUICUMQUE AUTEM; Græcè, enim. Ut reddatur ratio cur acceptor personarum dicatur absolute transgressor legis, licet unicum ejus præceptum transgrediat. Ille hoc tam difficilis explicatè visus est S. Augustino, ut, epistolâ 29, de eo consulenti S. Hieronymum. TOTAM LEGEM SERVAVERIT, omnia legis Decalogi et evangelicæ mandata, cum hæc tamen exceptione, OFFENDAT AUTEM, ita ut graviter etiam cadat, ut patet ex versu sequenti, ubi offensivissimis hujus exempla in fornicatione et homicidio ponit. Verbum Græcum proprie significat offendere et impingere pedem inter ambulandum, quæ offensio cum lapsu levi aut gravi conjungi potest; unde offendere nunc sumitur pro culpa veniali, ut: In multis offendimus omnes, Jacobi 5, v. 2; nam pro mortali, ut hoc loco, et ad Romanos 11, v. 11. In uno, mandato totius legis; FACTUS EST OMNIBUS REUS. In omnia mandata legis

quodammodo offendit, quia peccat contra charitatem Dei legislatoris, quia charitate omne mandatum implere debet, cum plentudo legis sit charitas. *Itaque reus est omnium*, ait August., epist. 29, *quia contra charitatem facit, unde tota lex pendet*. Nemo enim peccat, nisi adversus charitatem faciendo, inquit Beda. In idem redit interpretatio S. Thomæ, 1-2, q. 75, art. 1, ad 1, ubi ait quod S. Jacobus loquatur de peccato ex parte aversionis à Deo, non ex parte conversionis ad creaturam, quia in unoquoque peccato homo avertit se à Deo, et contemnit omnium mandatorum legislatorem. Patet autem hunc esse verum et litteralem sensum, inquit Coptanus, quia S. Jacobus mox sententiam suam probat ex identitate legislatoris. Recentiores tamen passim sequuntur interpretationem Pauli Burgensis, ut dicatur, *FACTUS OMNIUM REUS*, quia peccavit in universitatem legis, unde vocem *omnium* copulativè sumunt, quasi dixerit: In omnium mandatorum aggregatum peccavit, sive in legem totam; et hoc dictum existimant adversus quosdam Pharisæos qui aiebant hominem apud Deum esse justum, etiamsi in unum aut alterum mandatum peccaret, modo plura observaret; imaginabantur enim merita et peccata à Deo quasi in balance suspendi, et eum haberi pro justo, cuius bona opera preponderarent peccatis. Sed licet talis Pharisæorum error fuerit, verior tamen est S. Augustini et S. Thomæ interpretatio, quia vox *omnium* in tali locutione satis violentè copulativè accipitur, et nemo dubitat quin ille totum copulativè sumptum violet, qui unicam ejus partem violet, nec ex hoc loco sequitur omnia peccata esse paria, ut volebant stoici, quia licet offendens in uno sit semper omnium reus, non tamen æqualiter est reus ac si in omnibus offendisset; unde nec æqualiter intensivè punitur, licet extensivè poena sit quoque æterna. Omnis ergo peccans deflectit à rectâ viâ, sed alius aliò potest longius aberrare, sicut distorto datur aliud distortus, inquit Aug. Si autem peccatum præcisè spectetur quantum adversatur charitati, magis etiam facit contra charitatem qui gravissimè peccat quam qui levissimè, ait Beda.

VERS. 11. — QUI ENIM DIXIT. Idem legislator Deus, in legè Decalogi, Exod. 20, v. 14: *NON MŒCHABERIS*, adulterando, fornicando, etc.; sumitur enim mœchia generaliter pro omni usu membrorum genitalium illicito. DIXIT: ET NON OCCIDES, privata tuâ auctoritate hominem nocentem aut innocentem, alium aut te ipsum; quando verò Deus, aut judex minister Dei, jubet occidi, tunc non tu, sed Deus censetur occidere. Quod si NON MŒCHABERIS, si abstineris à mœchie peccato, OCCIDES AUTEM (sed tamen homicidium feceris), FACTUS ES TRANSGRESSOR LEGIS, peccasti absolutè in legem et legislatorem, qui totam legem tulit, et omnia ac singula ejus mandata observari præcipit; unde quia charitatem quam legislatori debes violasti, factus es omnium reus, quandoquidem charitas sit plentudo omnium mandatorum legis, ut versu præcedenti explicuimus. Licet autem occidendo et quolibet aliud peccatum contra præcepta secundæ tabulæ

perpetrando, videatur magis directè violari charitas, proximi quam Dei, tamen sicut in charitate proximi quem diligere debemus propter Deum, charitas Dei includitur, ita peccatum contra charitatem proximi est etiam contra charitatem Dei.

VERS. 12. — SIC LOQUIMINI. Itaque cum tantâ circumspectione et tali freno lingue vestre possit in omni conversatione loquamini, quandoquidem, cap. 1, v. 26, dixerim vanam esse ejus religionem qui linguam suam noscît refrenare. Et sic FACITE, et opera sic exerceate, ac præcipue opera misericordie, in quibus cap. 1, v. ultimo, dixi consistere religionem mundam et immaculatam apud Deum. Sicut per legem libertatis, tanquam per legem non Mosaicam, que per legem christianam longè perfectiorem, que per gratiam liberat nos à peccato et jugo Mosaicæ legis; unde exactiorem observantiam exigit, et prævaricatorum Christus gravissimè punit. INCIDENTES JUDICARI, jamjam judicandi, judicio illo universali quod fiet in fine sæculi, sed quodammodo incipit in judicio particulari, quod exercetur in uniuscujusque morte; unde infra, cap. 5, v. 9, clamat: *Eccc judex ante januam assistit*; Græcè ad verbum: *Futuri judicari*; sed verbum Græcum *adversus*, id est, *futuri*, aliquando significat quod jamjam futurum est et fieri extrinsecè incipit, ut loquuntur philosophi; unde interpres noster sæpè veritè incipere; ut Joan. 4, v. 47, Actor. 5, v. 5, et alibi. Malè ergo Erasmus carpit hie versionem nostri interpretis, vocatque intolerabilem. Hæc igitur cogitatio tam propinqua judicis deberet omnium linguas et manus refrenare ab illicitis; unde S. Hieronymus sive comederet, sive liberet, dicebat auribus suis videri insonare terribilem illam extremi judicii buccinam: *Surgite, mortui, et venite ad judicium*.

VERS. 15. — JUDICIUM ENIM (quo Deus in eum sententiam feret in extremo illo die) sine MISERICORDIA, liberante à penis æternis, aut certè, sine insigni illâ misericordiâ quæ in aliis Dei judiciis eminare solet; nam aliàs in omni opere Dei, etiam reproborum damnatione, admiscetur aliqua quantalucumque Dei misericordiâ, si scholasticorum passim et S. Thomæ, 4 part., q. 21, art. 4, sententia vera est, qui docent omnes damnatos puniri citra condignum, sicut beati ultra condignum præmittunt; quibus favent quædam Scripturæ, ut: *Universa via Domini misericordia et veritas*, psalm. 24; *Suavis Dominus universis*, psal. 144; *Misereris omnium*, Sapientie 11, v. 24. Hoc tamen dogma certum non est, sed oppositum ex hoc loco Jacobi colligit et probabiliter defendit Estius in quantum, dist. 46, nempe judicium æternæ damnationis exerceri toto rigore justitiæ, sine ullâ prorsus misericordiâ, sive Deum, licet penas hujus vite suâ misericordiâ moderetur, in inferno tamen punire peccatorem non infra condignum, sed secundum exactam meritum suorum mensuram, et donec reddat novissimum quadrantem, Matth. 5, v. 26, et Bellarminus fatetur esse satis incertam; unde licet S. Augustinus, cap. 115 Enchiridii, et in psal. 105, ac alibi, dicat quosdam suspicari aliquid remitti de penâ damnatorum ex Dei

misericordiâ, non audeat tamen assentiri, etiamsi, lib. 21, cap. 24, de Civit. Dei, fateatur se illi sententiæ non resistere, sed non idè confirmo, inquit, *quoniam non resisto*. Certius autem est, et contrarium in bullâ Pii V dammatum, justos ampliori mercede premiari quam bona eorum opera justo Dei judicio mereantur; illa enim est mensura bona, conferta, coacta et superfluens, quam prædicat Christus, Luca 6, v. 58. Et aperit S. Hieronymus, Ezechiel 7, v. ult., distinguens inter penas peccatorum et præmia sanctorum: *Peccatoribus, inquit, reddidit Deus juxta vias suas, ut tenent judicii veritatem; ceterum in sanctis excedit clementia modum, quia non sunt condigne passionum, etc.* ILLI (sicut à Deo) qui non fecit MISERICORDIAM, qui in proximum suum fuit immisericors, quales sunt homines avari, duri et inexorabiles, ut dives ille epulo, Luca 16, qui etiam micæ de mensâ sud cadentes negabat pauperi Lazaro, et servus ille qui concorsum suum tenens suffocabat, Matth. 18; nihil enim videtur justius quam immisericordi negari, misericordi dari misericordiam; unde docet suavis à Christo orare: *Dimitte nobis sicut dimittimus debitoribus nostris*, et Matth. 23, v. 54, judex vocat electos ad possessionem regni, propter elemosynas et misericordie opera, non quasi sola illa sint merita sanctorum, sed hæc potius commemorat ut ostendat quantum valeant elemosyna ad peccata delenda, ait Augustinus, lib. 21, cap. 27, de Civit. Dei; unde Christus: *Date elemosynam et omnia munda sunt vobis*, Luca 11, v. 41. Hæc tamen S. Jacobi sententiâ abusos fuisse quosdam heo citato narrat Augustinus, colligentes à contrario sensu fieri illis judicium cum misericordiâ salvante, qui pauperibus fuerint immisericordes etiamsi in gravissimis sceleribus vitam duxissent et finissent; cum tamen, inquit Augustinus, qui dignus pro peccatis suis elemosynas facit, prius eas debeat incipere facere à seipso, juxta illud: *Miserere anime tue placens Deo*, Eccles. 50, v. 24. SUPEREXALTAT AUTEM, alior evadit et attollit se supra, in vasis nempe misericordie; hæc enim partem pertinere ad electos, sicut priorem ad reprobos, docet Augustinus, lib. 21, cap. 27, de Civit. Dei. Græcè: *Contragloriantur*. Unde Gageus et multi interpretum putant solentem nostrum vertisse, *superexaltat*, ut solent viatores qui in victoriâ suâ gloriolundi exultant. MISERICORDIA, hominis, quam in pauperes et proximos exercuit, ut Oecumenius et Græci explicant, et antithesis cum parte præcedenti videtur hoc postulare, ut nempe sicut homines immisericordes judicium Dei immisericors, ita homines misericordes judicium Dei misericors experiantur. JENICUM, Dei, quod quodammodo supprimitur et retinetur, dum propter illam misericordiam hominis exhibitam proximo Deus non judicat vindicando peccata, sed misericorditer condonando. *Beati enim immisericordes, quoniam ipsi misericordiam consequuntur*, Matth. 5, v. 7. Quia tamen misericordiâ hominis non est sola, sed provocat Dei misericordiam ad miserendum, idè Augustinus et Latini passim post eum hic intelligunt Dei misericors.

diam exultare et gloriari super Dei judicium; superponitur enim misericordiâ judicio in quo inventum fuerit opus misericordie, et si habuerit forte aliquid quod in judicio puniatur, tanquam undâ misericordie peccati ignis extinguitur, ait Augustinus in psalm. 145. Quidam ex hæc sententiâ S. Jacobi colligunt plures misericordiâ Dei salvandos quam judicio ad penas æternas condemnandos, et putant hoc indicatum ab Augustino, epist. 29, cum ait: *Idè superexaltat misericordiâ judicium, quia plures per misericordiam colliguntur*. Sed non est sensus Augustini quod plures colligantur in regnum colorum per misericordiam, quam rejiciantur per judicium; sed quod inter salvandos plures sint in quibus misericordiâ debet superexaltare judicium, quia peccata aliqua habent, que propter misericordiam aliis factam misericorditer remittantur; atque ita misericordiâ subtrahit judicio materiam. Hunc autem esse sensum patet, si locus ille epist. 29 conferatur cum psalm. 145 et lib. 21, cap. 27, de Civit. Dei. Certum deinde est ex toto omnium hominum genere plures damnari quam salvari; nam soli infideles longè sperant omnes Christianos, ut meritò Christus electos suos *pusillum gregem* vocet, Luca 12, v. 52, et multi sunt qui intrant per istam portam, et pauci qui arctam evadunt, Matth. 7, v. 15. Deinde si inter Christianos etiam numeremus apostatas et hæreticos, qui falsò nomen Christianorum gerunt, longè plures etiam damnantur Christiani quam salvantur; multi enim per fidem et baptismum sunt vocati, et tamen panes eis electi, Matth. 20, v. 16. Inter autem verè fideles qui in Ecclesiâ et fide catholica moriuntur, Silvester et Suarez, lib. 6, cap. 5, de Predestinatione, existimant plures nunc in lege gratiæ salvari quam damnari; nam plerique, inquit, aut post baptismum ante perfectum usum rationis moriuntur, aut adulti sacramentis Ecclesie muniti discunt. Sed S. Augustinus et alii sancti Patres plures fideles damnari quam salvari ex variis Scripturæ sententiis conjunctant; nam area in quâ triticum et quæ simul permiscetur, Matth. 5, v. 12, est Ecclesia in quâ sunt electi et reprobi eadem fide et sacramentis utentes, ut ibique exponit Augustinus; paleæ verò numerosiores sunt quam triticum. Et licet fortasse verum sit quod major pars fidorum sine sacramento penitentis non moriuntur, plerique tamen mundi fructum sacramenti non percipiunt, quia non habent sinceram illam peccatorum detestationem et efficacem emendationis propositum necessarium ad justificationem; opus enim est maximâ gratiâ Dei ut homines longo tempore divitiis, honoribus, voluptatibus et rebus aliis terrenis affixi, ex tantâ depressione subitò ad sublimem illam penitentiam assurgant, ut hic adversus Suarez fasè et benè ex Patribus et aliis theologis probat Cornelius à Lapide, qui addit etiam Romæ se plures theologos audivisse idem sentientes propter generalem quandam morum corruptelam et vite laxitatem; querunt enim plerique que sua sunt, suam, non Jesu Christi, gloriam, *homines seipso amantes, cupidi, elati, superbi, sine affectu*.

ctioe, sine pace, criminales, incontinentes, sine benignitate, protervi, invidii, et voluptatum magis amatores quam Dei; habentes speciem pietatis, virtutem autem ejus obnegantes, 2 ad Timoth. 3, v. 2, 3, 4. Ex parabola verò quinque prudentium et stolidam futurarum virginum, Matth. 25, conjicit Cætanus mediam tantum partem fidelium, qui aliqualem animæ suæ curam habent, salvandam esse; quod Suarez dicit esse valde rigorosum. Sed utinam vel de mediâ istâ parte essemus certi! res enim est incerta, quia ex arcano prædestinationis mysterio tota pendet: et licet electi tantum numerum et turbam conficiant, quam dinumerare nemo poterat, Apocal. 7, v. 9, comparatione tamen reproborum tam pauci sunt ut comparentur paucis racenis, qui oculos viandinatorum fefellerunt et remanent finitâ vindemiâ, Esaiæ 24, v. 15. Paucitatem autem istam videtur elegisse Deus, ut gratia Christi medicinalis pluris estimaretur, et ne homines in primo parentis lapsi salutem suam libero arbitrio tribuerent, si plures salvarentur; sicuti angeli per liberum arbitrium gratiâ naturæ integræ instructum plures persisterunt, nec nisi tertia eorum pars à dracone detracta est in terram, Apocal. 12, v. 4.

VERS. 14. — Quid proderit, ad justitiam et vitam æternam? Quia dixerat paulo ante iudicium sine misericordiâ futurum illi qui non facit misericordiam opera, arripit occasionem longius excurrendi in commendationem operum misericordiam, sine quibus docet fidem Christi non prodesse ad salutem. FRATRES MEI, qui veram Christi fidem habetis, in quâ sumus fratres; SI FIDEM QUIS DICAT SE HABERE, et veram eam habere: nam S. August., lib. de Fide et Operib., et in Prefat. psalm. 51, cum aliis Patribus, quæ verâ fidem quæ creditur in Deum hunc locum intelligunt, non de umbra fidei, ut Calvinus, Beza et sectarii exponunt. OPERA AUTEM NON HABEAT, ita ut fides ejus otiosa, stertilis et informis sit, sine dilectione operatrice, quæ est forma et quasi anima fidei. Hanc autem honorum operum necessitatem inculcat S. Jacobus adversus hæresim Simonianorum et quorundam aliorum tunc exortam, qui jactabant fidem Christi sine operibus sufficere ad salutem. Unde in eodem etiam argumento versatur Epistole SS. Petri, Joannis et Judæ, ut notat S. August., cap. 14, de Fide et Operib., ubi addit hæreticos illos accepisse occasionem erroris ex verbis S. Pauli, ad Roman. 3, v. 28: Arbitratur justificari hominem per fidem sine operibus legis, et dicit illa verba esse inter ea quæ S. Petrus ait esse difficilia intellectui in Epistolis Pauli, quæ indocti et instabiles depravant, 2 Pet. 3, v. 16. NON QUID POTERIT FIDES SALVARE EUM? Nequaquam: non enim quælibet fides quâ in Deum creditur est sufficiens ad salutem, sed illa quæ per charitatem operatur, ad Galat. 5, v. 6, seu ejus opera ex dilectione procedunt; quam idem fidem salubrem et evangelicam appellat August., cap. 14, de Fide et Oper. Unde illam fidem quæ sufficere ad salutem quibusdam hæreticis videtur, ait ibidem, ita nihil prodesse S. Paulus asseverat ut dicat: Si habeam omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem au-

tem non habeam, nihil sum, 1 ad Cor. 13, v. 2.

VERS. 15. — SI AUTEM FRATER ET SOROR, christianus aut christiana, quibus ante alios per opera mise ricordiam oporteret succurrere; Operum bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei, ad Galat. 6, v. 10; quoniam etiam infideles sint nosstri fratres communione ejusdem naturæ quam ab eodem Patre Deo habemus. NUDI SINT, aut omnino nudi, aut tam lacris vestibus induti, quæ satis eos tegere et frigus arceri non possint; nudus enim tam latè quandoque accipitur, ut cum S. Petrus nudus fuisse dicitur, Joan. 21, vers. 7, cum tamen suboculâ aut veste interiori leviter indutus esset inter piscandum. Et ISIBICENT VICTU QUOTIDIANO, cibo potuque ad necessitatem quotidianam, non ad superfluitatem aut abundantiam; alere enim, non ditare pauperes oportet, etiam si consanguinei sint aut propinqui; idè et nos panem tantum quotidianum petere jubemur, ut superfluum non appetere doceamur. Bona autem hujus vite sunt à Deo creata pro victu peregrinorum qui ex hac mortalitate tendunt ad futuram immortalitatem; unde sicut peregrini ex perâ suâ aliquid sociis benigne et liberaliter communicare solent, ita nos pauperibus nobiscum peregrinantibus de superfluis saltem oportet liberaliter tribuere.

VERS. 16. — DICAT AUTEM ALIQUIS EX VOBIS (immissericors et avarus) ILLIS (necessaria ad victum et amicum quotidianum petentibus): IRE IN PACE, abite hinc cum patientiâ, Deus vos adjuret; CALEFACIMINI, à Deo, qui de vestimento ad fovendum corpus vobis providet: et SATURAMINI, cibo et potu, quos Deus vobis suppeditet. NON DEBETIS AUTEM EIS (non foli ista verborum, sed fructus, et) QUÆ NECESSARIA SINT componi, tam ad victum quam ad amicum; QUID PRODERIT hoc illis fratribus et sororibus indigentibus? verba enim non vestiunt corpus, nec implent ventrem. Alii interpretes hoc referunt ad ipsum fidelem avarum, ut, v. 14, quid hoc proderit fideli isti ad justitiam et vitam æternam? nihil proderis: similis enim est isti fidei quam arefecit Dominus, quia habebat folia tantum sine fructibus, Matth. 21, v. 19.

VERS. 17. — SIC ET FIDES (simililima inanibus illis verbis, Ire in pace, etc.), SI NON HABEAT OPERA, que ipsa per charitatem operetur. MORTUA EST, sine charitate, quæ est quasi anima ejus; viva enim fides per charitatem, veluti actionum vitalium principium, operatur; sive ut Græcus habet, energumena est, ad Galat. 5, v. 6; ut enim energumena à spiritu eos possidente agitantur, ita fides à charitate; fides enim est instar corporis cui spiritus charitatis agitator et operator quodammodo inseritur, non quasi qualitatem faciamus qualitatis formam, ut nobis imponit Beza, quia nec spiritus est propriè forma corporis energumene. Licet ergo charitas non sit in fide, sicut forma in subjecto, sed juxta fidem in eadem animâ, in hoc tamen est similis formæ, quod sicut mater per formam suam, ita fides per charitatem operetur. IN SEMETIPSA; nam quasi mortem in semetipsis habet, sicut corpus mortuum, quod est subjectum morti

sive absentie anime suæ. Græcè: Secundum semetipsum, solitarie scilicet spectatum, et sine consortio charitatis, quæ est velut anima ejus. Calvinus et Beza in hoc differunt à Catholicis quod fidem istam mortuam et informem negent esse veram fidem, sed umbraticam tantum: veram autem fidem semper esse vivam, et à charitate ac operibus inseparabilem; unde Calvinus distinctionem fidei formatæ et informis vocat putidam et sophisticam. Verum certum est multos esse verè fideles, qui confitentur se nosse Deum, et factis tamen eum negant, Tit. 1, v. ult. Et domus Dei, hoc est, ædificium spirituale in nobis credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur, ait Augustinus; unde fides est velut fundamentum, spes parietes, charitas tectum; fundamentum autem separabile est à parietibus et tecto. Deinde intra sagenam et reia Domini bona, sunt etiam mali pisces, ut cap. 17, de Fide et Operibus, docet idem Augustinus, donec boni eligantur in vasa, et mali foras mittantur, Matth. 23, v. 48; mali autem pisces non aliter quam per veram fidem, sagenam evangelicam, intrant; potest ergo vera fides sine charitate et operibus esse.

VERS. 18. — SED DICIT QUIS; sed etiam fidelis in quo fides per charitatem operatur, poterit eum qui fidem suam sine operibus jactat, sic confortare, dicendo quod sequitur. Unde non est hic objectio quedam, sed transitus ad novum argumentum. TU FIDEM HABES, veram et christianam, quæ verè credis quod Ecclesia credit. Beza ait hoc ironice dici, sed ex hæresi suâ, quæ credit fidem sine charitatis operibus esse tantum fidei umbram, quod à Tridentino, sess. 6, can. 24, damnatum est. Sed tamen à sanctis Patribus fides mortua dicitur non esse vera fides, quia non parit veræ fidei effectus; sicut dicimus pastores, qui gregem suum non pascunt, non esse veros pastores; et quomodo dici solet, multi sacerdotes, et tamen pauci sacerdotes, inquit Catharinus, ET EGO OPERA HABEO, externa opera charitatis. OSTENDE MIHI FIDEM TUAM, quod facere non potes, quia fides tua interna est invisibilis. Retundit ergo Apostolus jactantiam illius qui in fide mortuâ gloriatur. SINE OPERIBUS, carentem operibus que fidem istam tuam manifestent, sicuti effectus suam causam. Pleraque exemplaria Græca legunt: Ex operibus, sed nostram lectionem contra Erasmus præferunt etiam Beza et Calvinus. Non negat autem Apostolus talem reverè fidelem esse, sed fide tantum informi et mortuâ, quam non possit ostendere operibus charitatis, per quam fides formata solet operari. Unde affirmant se fidelem esse non facile credetur, cum opera fidei contraria eum redarguant, ET EGO OSTENDAM TIBI (probabili admodum conjecturâ) EX OPERIBUS (tantum ex fructibus arborem) FIDEM MEAM, charitate formatam, quæ est radix talium operum. Licet enim etiam infideles quedam moralium virtutum officia interdum exerceant, non tamen diu et constantè hoc facere possunt. Unde facile intelligi potest non procedere à radice fidei et charitatis, que opera sua non ad humanos fines, sed ad ultimum et Dei gloriam referunt.

Unde quando infidelibus aut hypericis ea subtrahuntur, que per opera sua asséquii cupiunt, tunc carnalis et prava eorum intentio so credit, statimque apparet, utrum lupus sub ovina pelle lateat, an ovus sub sud, ut docet Augustinus, lib. 2, cap. 12, de Sermone Domini in monte.

VERS. 19. — TU CREDIS (fide informi) QUANTUM PLURES EST DEUS, quod Deus sit unus in essentia, non plures, sicut gentiles credunt. Bene facis; fides enim ista est actus bonus fidei informis, sed tamen ne putes hoc esse quid magnum, et sufficere ad salutem: ET DEMONES CREDUNT; etiam demones ipsi idem quod tu credunt, ut Deum esse unum, Christum esse Filium Dei, ut colligitur ex Luce 4, v. 34 et 41, quod adhuc certius crediderunt post Christi resurrectionem. Quia tamen fides demonum informis est, neque per charitatem operatur, idè nihil eis prodest ad salutem. In hoc ergo solum Apostolus comparat fidem demonum et impiorum Christianorum, quod utraque sit objectivè eadem seu de isdem fidei artibus, et utraque sit informis: non autem quod actus credendi secundum substantiam suam sit ejusdem rationis in utrisque, ut eodem modo elicitur; hoc enim parùm ad presens argumentum referebat: nam urgere tantum debuit similitudinem in eo quod propriè est causa cur fides demonum sit ipsis inutilis; hæc autem causa est informitas fidei, seu carentia charitatis; propter quam etiam similitudinem fidem hominis informem, demoniacam vocat Augustinus. ET CONTRAESCUNT, terrore penarum quas à tam potente majestate sibi infligit et sine fine infligendas intelligunt. Quia autem magnus terror solet in hominibus in corporis tremorem transfundere, idè contremiscere per metaphoram tribuitur demonibus, qui incorporei sunt. Significat etiam peccatores fideles obduracy, esse peiores demonibus, quia demones contraescunt, ipsi impavidè manent. Malè autem ex hoc loco colligit Durandus, Catharinus, et quidam alii scholastici fidem supernaturalem manere in demonibus et fidelibus damnatis, contra D. Thomam, 2-2, quest. 5, art. 2; non enim in supernaturalitate fidem demonis et hominis victoris comparat S. Jacobus; differt enim fides demonis à fide informi peccatoris fidelis in duobus: nam illa est naturalis, hæc supernaturalis; illa est quodammodo coacta vi et evidentiâ signorum ac miraculorum, quibus demon fidem christianam confirmari videt, hæc verò ex habitu supernaturali et piâ motione voluntatis elicitur; credimus enim voluntariè, demones invit, ait Cajetanus. Sed in duobus istis similitudinem non ponit, nec indigebat S. Jacobus. Neque dissentit S. Augustinus quando eandem demonis et hominis peccatoris fidem esse dicit; eandem enim non ex parte actus, sed ex parte objecti intelligit, ut ex lib. 1, cap. 29, contra Cresconium, et cap. 10 et 11 de unico Baptismo, satis patet.

VERS. 20. — VIS AUTEM SCIRE, et intelligere sensum Genesis 13, v. 6, et Pauli ad Galat. 5, v. 6, ad Rom. 4, v. 2: Si Abraham ex operibus justificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum. Apostolus jam in sua,

non ejus quem, v. 18, induxerat personā, refellit illum qui ex malē intellectū Pauli doctrinā gloriabatur in fide sine operibus. O HOMO INANIS! qui operum bonorum vacuus, et solā inani gloriā plenus es. QUONIAM FIDES SINE OPERIBUS, quōd fides etiā vera quæ per charitatem non operatur, MORTUA EST, instar cadaveris mortui sine sensu et motu. Beda, Thomas Anglicus, et multi alii legunt: *Oiosa est*, quia nempe caret mōtu et agitatione charitatis, quæ fidem vivam energumēnam facit.

VERS. 21. — ABRAHAM. Exemplo Abrahæ potissimum utitur, quia doctrinā S. Pauli de Abrahæ justificatione ad Roman. 4, abutebantur illi contra quos disputat, ut notat Beda. PATER NOSTER, patriarcha et auctor gentis Judæorum; NONNE EX OPERIBUS, non autem ex fide mortuā et otiosā, sicut tu Genesim et S. Paulum malē interpretaris; JUSTIFICATUS EST, magis justificatus est, sive justitiæ incrementum accepit, ut Tridentinum, sess. 6, cap. 40, exponit: nam aliās Abraham justus erat antequam filium immolare juberetur. Sæpē autem in Scripturā justificari non de primā tantum justitiā, sed etiam de secundā accipitur, ut: *No veneris usque ad mortem justificari*, Eccl. 18, v. 22; *Qui justus est, justificatur adhuc*, Apoc. c. ultimo, v. 11. OFFERENS ISAAC FILIUM SUUM, Deo immolans in animi preparatione. Græcè: *Cum obtulisset*, paratus fuisset offerre, ita ut voluntas haberetur pro facto; SUPER ALTARE, cui superpositus erat à patre, et manibus pedibusque ligatus ictum gladii tantum expectabat, Gen. 22, v. 9.

VERS. 22. — VIDES, in illo exemplo, quo Paulus usus est ut probaret fidem sine operibus legis reputari ad justitiam, ad Rom. 4, v. 5; QUONIAM FIDES COOPERABATUR OPERIBUS ILLIUS, dirigendo, et per sociam charitatem imperando opera; non enim Abraham tantum credidit Deo, Rom. 4, v. 5, sed etiam in Deum, ibid., v. 5. *Credere autem in Deum est credendo amare, credendo in Deum ire, et ejus membris incorporari*, ait August., tract. 29 in Joannem; unde fides Abrahæ non erat mortua et otiosa, sed viva et operatrix per charitatem. ET EX OPERIBUS (à fide et charitate imperatis) FIDES CONSUMMATUM EST, sicut actus imperans dicitur consummari et perfici per actum externum, ad quem refertur, ut ex utroque simul opus unum morale consummatum et perfectum exurgat. Alii fidem operibus consummari dicunt, quia per opera ex fide et charitate profecta argumentum et perfectionem illarum virtutum mererunt. Itaque fides et charitas sunt quidem causa operum, sed tamen etiam opera è contra reflectuntur quodammodo in suum principium, et augmentum ejus promerentur, quiddam Calvinus et Beza hic contradicant, qui interpretantur Abrahamum ex operibus justificatum, id est, justum fuisse demonstratum, et fidem ex operibus consummatam, id est, consummatius et perfectius manifestatam esse; interpretatione contortā ad ipsorum hæresim, quæ docet justum per opera justitiam non mereri fidei, charitatis et justitiæ augmentum. Falsum quoque est quod ipsi addunt, S. Jacobo solum

propositum fuisse docere fidem veram opera conjuncta necessariō semper habere; ideōque ex operibus fidem manifestari; nam Apostolus principaliter intendit refellere eos qui per fidem veram, sed informem, sine operibus charitatis credebant se salvos fore, ut patet ex v. 14, et deinde v. 18; fidelem charitatis expertem ad illud absurdum deducit quōd fidem suam per opera charitatis non possit ostendere, et proinde in externā apparentiā sit similis infideli.

VERS. 23. — ET SUPPLETA EST SCRIPTURA, atque ita Scriptura ex operibus Abrahæ, et obedientiā quā tam paratus fuit immolare filium, accepit quoddam supplementum, et significavit quod non satis disertè significaverat ante, Genes. 15, vers. 6. DICENS: CREDITIT ABRAHAM DEO asserenti ei semen ejus futurum tam numerosum quā stellæ cœli, et quidem ex uxore sterili, quō fides ejus sublimior et mirabilior esset. ET REPUTATUM EST ILLI, et illa fides sine alio tunc opere fuit ei à Deo reputata, sive computata, scilicet ex gratiā Dei quā dedit ei fidem meritariam, et insuper ex gratiā ordinatione quā actibus meritoris constituit præmium; AD JUSTITIAM, ad justitiā secundam sive justitiæ incrementum, tanquā fidei illius præmium. Non fit autem ibi mentio aliorum operum ipsius ex fide procedentium, sed hunc quasi defectum supplevit postea Scriptura, Genes. 22, ubi narrat admirabilem ejus obedientiam, quā jussus à Deo statim paratus fuit filium immolare. ET AMICUS DEI, singularissimus jam propter heroicū illum erga Deum amoris actum, quo naturalem unici filii amorem, et quiddam in mundo clarum habebat transcendens, operabatur. APPELLATUS EST, in Scripturis sæpē, Isaiæ 41, v. 8, Judith. 8, v. 22, et alibi.

VERS. 24. — VIDETIS (isto Abrahæ exemplo) QUONIAM EX OPERIBUS, quōd per opera ex fide et charitate facta, JUSTIFICATUR HOMO, justitiæ primæ incrementum acquirit; ET NON EX FIDE TANTUM, et ex fide quidem (quia sine fide nullus opera perfecta habere potest, inquit Beda), sed tamen non ex eā tantum, sed additis operibus charitatis, quando tempus operandi advenit. Non negat ergo Jacobus fidem charitate formatam ante occasionem operis exercendi justificare hominem (quod falsum esse ex latrone in cruce ad fidem converso, et in eo qui statim moritur post baptismum patet, ut reetè hic notat Beda), sed vult fidem debere esse operatricem per charitatem ei conjunctam, sive esse talem ut ad operandum prompta paratque sit mox tibi præceptum operandi adveniri; nec enim Abrahæ fides semper operabatur, sed suis occasionibus et intervallis. Non pugnant ergo Paulus, qui ad Romanos 4, et ad Galat. 5, Abraham ex fide, non ex operibus, et Jacobus qui eum ex operibus, non tantum ex fide justificatum dicit: nam Paulus de operibus Mosaicæ legis ante fidem facit loquatur, Jacobus de operibus post fidem, et ex fide formatam procedentibus, sicut utrumque apostolus perpetuō conciliat Augustinus; Judæi enim Romani dicebant gentem Judaicam promeruisse Christi fidem et justitiam per opera Mosaicæ legis: refellit eos Paulus,

quia Abraham non per opera illius legis, quam non acceperat, inquit Augustinus, lib. 85 Question., quest. 76, sed per fidem justificatus est; Jacobus verò contra eos qui negabant opera esse necessaria post susceptam Christi fidem, et Pauli doctrinam malē intelligebant, dicit Abrahamum ex fide quidem ut affirmat Paulus, esse justificatum, sed non ex fide mortuā et otiosā, sed ex fide vivā et illustriūm operum per charitatem operatrice: nam aliās, ut loco citato notat Augustinus, si Paulus pugnaret cum Jacobo, pugnaret etiam secum, quando alibi dicit: *Factores legis justificabuntur*, ad Rom. 2, v. 13. Item: *Si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis*, ad Rom. 8, v. 15; ad Gal. 5, v. 6, etc.

VERS. 25. — SIMILITER ET RAHAB MERETRIX; alii vertunt, *caupona*; nam Hebræi recentiores, רַחַב, *zonah*, Josue 2, v. 1, interpretantur non meretricem, sed *caupona* à radice רָחַץ, *zua*, id est, pascere, quasi pascens hospites adventantes: sed Septuaginta quos S. Jacobus et S. Paulus, Hebr. 11, v. 15, et S. Hieronymus in editione vulgari imitari sunt, ubique vertunt meretricem à radice רָחַץ, *zua*, id est, fornicari. Quidam etiam interpretes ex variis Scripturæ locis, ut Genes. 19, v. 2; Josue 9, v. 5; Judicum 19, v. 19, colligunt veteribus illis temporibus nullas fuisse tabernas cauponarias, seu publica hospitia, sed unumquemque solitum cibos et necessaria secum deferre, et hospitari vel in plateis, vel apud quemcumque qui vellet ei hospitii gratiam facere. Licet autem antea meretrix fuisset, tamen Salmoni abavo Davidis regis, qui erat ex principibus tribus Juda, nupta est propter illustre beneficium præstitum exploratoribus et toti populo in primo ingressu terre promissionis. Deinde providentiā divina volebat eam inseri catalogo majorum Christi, Matth. 1, v. 5, ac per eam significari Ecclesiam gentium conjungendam populo Judæorum in terrā promissionis, id est, in regno cœlorum, ut docet Augustinus in psal. 86. NONNE EX OPERIBUS JUSTIFICATA EST, justitiā adeptā est; nec fortassè tantum secundam, sed etiam primam, ut Beda et quidam alii existimant; incertum enim est an fuerit justificata antequam exploratores exceperet hospitio; videtur tamen habuisse fidem quōd Deus Hebræorum esset verus Deus in cœlo sursum et in terrā deorsum, Josue 2, v. 11, conceptam ex audiis miraculis siccitatis Rubri maris, debellatorum Amorrhæorum, etc., ibidem, v. 10. Fortassè verò in fide Messie, et in aliis necessitate mediæ ad salutem necessariis edocta est ab ipsis exploratoribus tempore quo apud eam quieverunt, antequam à rege Jericho quaererentur, Josue 2, v. 1, unde illa prima susceptio exploratorum videtur fuisse tantum dispositio ad plenam justificationem, sicuti ferè de Cornelio, Act. 10,

CAPUT III.

1. Nolite plures magistri fieri, fratres mei, scientes quoniam majus judicium sumitis.
2. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Potest etiam freno circumducere totum corpus.

existimat S. Augustinus, cap. 7, de Prædest. sanctorum, quem dicit indignis fide Christi præter fidem unius Dei, et ideò missum fuisse ad Petrum. SUSCIPENS NUNTIOS; non autem mentiendo in ipsis occultandis, Josue 2, v. 5. *Remunerata enim est à Deo benignitas mentis, non iniquitas mentientis*, ait Augustinus. Græcè, *postquam suscepisset nuntios*. Ita scilicet ut illa susceptio nuntiorum profecta ex fide unius Dei fuerit dispositio ad justificationem, veluti orationes et eleemosynæ Cornelii, Act. 14, v. 4. Nuntii illi à Josue missi fuerant exploratores urbis Jericho; quinam autem illi fuerint, Scriptura non dicit: Hebræi divinant Caleb et Phinees nepotem Aaronis. ET ALIA VIA EGRESSI; intraverant enim per ostium, et eiecit sunt per fenestram. Ejectos potius dicit quam dimissos, quia fune è fenestrâ festinanter et trepidâ velut eieci fuerant.

VERS. 26. — SICUT ENIM CORPUS SINE SPIRITU, sine animâ operationem vitalium principio. Aliqui spiritum ipsam operationem vitalem hic interpretantur, sicut Isaiæ 26, v. 18: *Concepimus et peperimus spiritum*. MORTUUM EST, desinit esse corpus vivens, etsi non desinat esse corpus: ITA ET FIDES (vera ac christiana) SINE OPERIBUS, ex spiritu charitatis profectis. Dicit potius, *sine operibus quam sine charitate*, quia opera notiora sunt charitate, ut arboris fructus sâ radice. Deinde fides peccatoris penitens, licet caret charitate habituali, non est simpliciter mortua, quia habet opera charitatis, quæ ex gratiâ et charitate actuali proficiuntur. Hæc autem actualis charitas est pars et quasi vitalitas ipsius operis. MORTUA EST, non est fides viva, licet adhuc sit fides vera; fides enim non includit charitatem ut partem, sed eam sibi adsciscit ut compartem, sicut corpus animam ad excendens operationes vitales. Ex hæc doctrinâ S. Jacobi refellit Augustinus, cap. 67 Enchiridii, quosdam Catholicos qui humanā, ut ait, benevolentiam decepti docebant illos qui super fidei mortuum fundamentum edificaverant ligna, fenum, stipulam, 1 ad Cor. 5, v. 12, id est, fornicationes, homicidia, et alia peccata mortalia, ut interpretabantur, salvos futuros, sed quasi per ignem purgatorium; unde contra S. Jacobum sequebatur quōd fides mortua sine bonis operibus, imò cum malis et mortalibus operibus aliquos salvare posset: unde Augustinus ligna, fenum et stipulas, non peccata mortalia interpretatur, sed tales rerum secularium, concessarum tamen, cupiditates, ut sine dolore amitti non possint; quamvis ille Christo non præponantur, id est, peccata venialia, ex nimia adhesionē ad res terrenas; in quibus si homo discedat, salvatur, sed tamen transit per ignem purgatorium.

CHAPITRE III.

1. Mes frères, gardez-vous de l'ambition, qui fait que plusieurs veulent devenir maîtres, sachant que cette charge vous expose à un jugement plus sévère.
2. Car nous faisons tous beaucoup de fautes; si quelqu'un ne fait point de fautes en parlant, c'est un homme parfait; et il peut tenir en bride tout le corps.